

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

DƯƠNG THỊ HẢI YẾN

**VẬN DỤNG DẠY HỌC THEO VẤN ĐỀ ĐỂ DẠY HỌC
CHƯƠNG CHUYỂN HÓA VẬT CHẤT VÀ NĂNG LƯỢNG
TRONG TẾ BÀO (SINH HỌC 10 - THPT)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, NĂM 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

DƯƠNG THỊ HẢI YẾN

**VẬN DỤNG DẠY HỌC THEO VẤN ĐỀ ĐỂ DẠY HỌC
CHƯƠNG CHUYỂN HÓA VẬT CHẤT VÀ NĂNG LƯỢNG
TRONG TẾ BÀO (SINH HỌC 10 - THPT)**

Chuyên ngành: Lý luận và PPDH bộ môn Sinh học

Mã số: 62.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN PHÚC CHÍNH

THÁI NGUYÊN, NĂM 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng, các kết quả trong luận văn là trung thực và chưa được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Dương Thị Hải Yến

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo **PGS.TS Nguyễn Phúc Chính** đã trực tiếp hướng dẫn về khoa học, tạo mọi điều kiện và giúp đỡ tận tình trong suốt quá trình tôi nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn đến Ban Giám hiệu trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, Ban Chủ nhiệm khoa Sinh, các thầy giáo, cô giáo Bộ môn “Sinh học hiện đại và Giáo dục sinh học” đã động viên, chỉ dẫn, đóng góp ý kiến và tạo những điều kiện thuận lợi trong suốt thời gian tôi nghiên cứu, học tập tại trường.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo và BGH trường THPT Lưu Nhân Chú - Thái Nguyên và trường THPT Nguyễn Huệ - Thái Nguyên đã giúp đỡ nhiệt tình, cung cấp tư liệu, số liệu trong quá trình thực nghiệm sư phạm.

Cuối cùng, tôi xin được cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè đã động viên, giúp đỡ tôi rất nhiều trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Thái Nguyên, tháng 06 năm 2017

Tác giả

Dương Thị Hải Yến

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
DANH MỤC CÁC HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu.....	3
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
5. Giả thuyết khoa học	4
6. Phương pháp nghiên cứu	4
7. Những đóng góp mới của đề tài	5
8. Cấu trúc của luận văn	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA DẠY HỌC THEO VẤN ĐỀ	6
1.1. Tổng quan về vấn đề nghiên cứu.....	6
1.1.1. Tình hình nghiên cứu và vận dụng dạy học theo vấn đề trên thế giới	6
1.1.2. Tình hình nghiên cứu và vận dụng dạy học theo vấn đề ở Việt Nam.....	8
1.2. Cơ sở lý luận của dạy học theo vấn đề	11
1.2.1. Cơ sở triết học của dạy học theo vấn đề.....	11
1.2.2. Cơ sở tâm lý học của dạy học theo vấn đề	12
1.2.3. Cơ sở lý luận của dạy học theo vấn đề.....	14
1.3. Đặc điểm của dạy học theo vấn đề	16
1.3.1. Khái niệm “dạy học theo vấn đề”	16
1.3.2. Khái niệm “vấn đề”	20
1.3.3. Bản chất, đặc điểm cơ bản của dạy học theo vấn đề	26
1.3.4. Ưu điểm và hạn chế của dạy học theo vấn đề	28
1.3.5. Quy trình tổ chức của dạy học theo vấn đề	29

Chương 2. VẬN DỤNG DẠY HỌC THEO VẤN ĐỀ ĐỂ DẠY HỌC	
CHƯƠNG CHUYÊN HÓA VẬT CHẤT VÀ NĂNG LƯỢNG	
TRONG TẾ BÀO.....	32
2.1. Phân tích cấu trúc, nội dung phần sinh học tế bào	32
2.1.1. Cấu trúc chương trình.....	32
2.1.2. Cấu trúc, nội dung phần Sinh học tế bào.....	33
2.1.3. Cấu trúc, nội dung chương chuyên hóa vật chất và năng lượng trong tế bào.....	34
2.2. Vận dụng dạy học theo vấn đề trong dạy học sinh học tế bào	36
2.2.1. Nguyên tắc xây dựng quy trình tổ chức học theo vấn đề	36
2.2.2. Các mức độ dạy học theo vấn đề.....	39
2.2.3. Quy trình vận dụng dạy học theo vấn đề trong dạy học chuyên hóa vật chất và năng lượng trong tế bào.....	40
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	63
3.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	63
3.2. Nội dung thực nghiệm	63
3.3. Phương pháp thực nghiệm.....	64
3.3.1. Chọn trường, lớp và giáo viên dạy thực nghiệm.....	64
3.3.2. Phương pháp phân tích kết quả thực nghiệm.....	65
3.3.3. Bố trí thực nghiệm.....	67
3.4. Kết quả và biện luận	67
3.4.1. Kết quả lĩnh hội tri thức của học sinh.....	67
3.4.2. Kết quả phát triển năng lực của học sinh	71
3.4.3. Đánh giá sự tác động của DH từ phía GV	74
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	79
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	81
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	VIẾT TẮT	ĐỌC LÀ
1	ĐC	Đối chứng
2	DHNVD	Dạy học nêu vấn đề
3	DHTVD	Dạy học theo vấn đề
4	GQVD	Giải quyết vấn đề
5	GV	Giáo viên
6	HS	Học sinh
7	PPDH	Phương pháp dạy học
8	SGK	Sách giáo khoa
9	SH	Sinh học
10	SHTB	Sinh học tế bào
11	THPT	Trung học phổ thông
12	TN	Thực nghiệm
13	VĐ	Vấn đề

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1.	Các bước tổ chức dạy học giải quyết vấn đề [7]	29
Bảng 3.1.	Tần suất điểm kiểm tra qua 2 bài thực nghiệm	67
Bảng 3.2.	Tần suất hội tụ tiến điểm các bài kiểm tra.....	68
Bảng 3.3.	Kiểm định \bar{X} điểm kiểm tra thực nghiệm tác động.....	69
Bảng 3.4.	Phân tích phương sai điểm kiểm tra thực nghiệm tác động	70
Bảng 3.7.	Kết quả đánh giá năng lực tự học	71
Bảng 3.8.	Kết quả đánh giá năng lực giải quyết vấn đề	72
Bảng 3.9.	Kết quả đánh giá năng lực hợp tác	73
Bảng 3.10.	Phân tích kết quả thăm dò ý kiến GV.....	75
Bảng 3.11.	Phân tích kết quả thăm dò ý kiến HS	76

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1: Biểu đồ tần suất điểm số của các lớp TN và ĐC.....	68
Hình 3.2: Đồ thị tần suất hội tụ tiên điểm các bài kiểm tra.....	69

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Xuất phát từ nhiệm vụ đổi mới giáo dục ở phổ thông

Tại hội nghị Trung ương 8 khóa XI, ngày 4 tháng 11 năm 2013, Ban chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Việt Nam đã ban hành nghị quyết số 29-NQ/TU: Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa hiện đại hóa trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

Một trong những giải pháp quan trọng được nêu trong Nghị quyết hội nghị Trung ương 8 khóa XI, đó là: “Đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ mục tiêu, chương trình, nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển năng lực và phẩm chất của người học” [3].

Luật Giáo dục, 5/2005 cũng đã khẳng định: “Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của học sinh; phù hợp với đặc điểm của từng lớp học, môn học; bồi dưỡng phương pháp tự học, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập cho học sinh” [20].

Hiện nay, đổi mới PPDH theo hướng chuyển từ việc truyền đạt tri thức thụ động, thầy giảng trò ghi chép sang hướng dẫn người học chủ động tư duy trong quá trình tiếp cận tri thức, dạy cho người học phương pháp học, tự thu nhận thông tin một cách hệ thống và có tư duy phân tích, tổng hợp, phát triển năng lực của mỗi cá nhân; tăng cường tính chủ động, tính tự chủ của mỗi HS trong quá trình học tập.

Để nâng cao chất lượng giáo dục, khơi dậy và phát huy tiềm năng của con người, phát triển giáo dục toàn diện, nhằm đào tạo ra một lớp người năng động, sáng tạo để thích ứng trong mọi hoàn cảnh là hết sức quan trọng. Muốn vậy, việc vận dụng các phương pháp, các hình thức tổ chức dạy học có tiềm năng phát huy được tính tích cực, sáng tạo của người học là rất cần thiết trong bối cảnh hội nhập hiện nay.